

Sygn. akt *I ACa 235/19*

IA Cz 365/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 lutego 2020 r.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Małgorzata Kaźmierczak

Sędziowie: Piotr Górecki (spr.)

Ryszard Marchwicki

Protokolant: st. sekr. sąd. Izabela Kyc

po rozpoznaniu w dniu 29 stycznia 2020 r. w Poznaniu

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) **Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością**

w G.

przeciwko **M. T. (1) i M. T. (2)**

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 28 listopada 2018 r., sygn. akt I C 1308/17

i zażalenia kuratora na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu z 28 listopada 2018r., sygn. akt I C 1308/17

1. oddała obie apelacje,
2. uchyła zaskarżone postanowienie z 28 listopada 2018r. w zakresie, w jakim nakazuje pozwanemu M. T. (1) uiszczenie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowy w Poznaniu kwoty 13.284zł,
3. zasądza od pozwanych na rzecz powoda kwotę 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym,
4. przyznaje radcy prawnemu P. Ł. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu wynagrodzenie w kwocie 8.856 zł (w tym podatek Vat) tytułem zwrotu kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanej M. T. (2) w postępowaniu apelacyjnym,
5. przyznaje kuratorowi dla nieznanego z miejsca zamieszkania pozwanego M. T. (1) – radcy prawnemu M. N. ze środków Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu wynagrodzenie w kwocie 9.963 złotych (w tym podatek Vat).

Piotr Górecki Małgorzata Kaźmierczak Ryszard Marchwicki

Sygn. akt IACa 235/19

IA Cz 365/19

UZASADNIENIE

Powódka (...) Sp. z o.o. w G. wniosła przeciwko pozwanym M. T. (1) i M. T. (2) o zasądzenie solidarnie kwoty 346 975,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 27 lipca 2014 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz dalszymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, przy zastrzeżeniu prawa pozwanym do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do wartości hipotek ustanowionych na nieruchomościach opisanych w księgach wieczystych (...) oraz o zasądzenie od pozwanym solidarnie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych oraz kosztów opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Powód wskazał, że domagał się zasądzenia od pozwanym solidarnie kwoty 346.975,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 27 lipca 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz dalszymi ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, przy zastrzeżeniu prawa pozwanym do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do wartości hipotek ustanowionych na nieruchomościach opisanych w księgach wieczystych (...). Powód wskazywał bowiem, że przeszły na niego wierzytelności wynikające z umów zawartych przez pozwanego M. T. (1) z (...) Bankiem (...) S.A. z siedzibą we W., które to wierzytelności zostały zabezpieczone hipotekami kaucyjnymi ustanowionymi na nieruchomościach stanowiących własność małżonków M. T. (1) i M. T. (2).

Pozwana M. T. (2) wniosła o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Pozwany działający przez kuratora dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego M. T. (1) wniósł o oddalenie powództwa w całości a kurator wniósł o przyznanie mu wynagrodzenia.

Pozwani podnieśli szereg zarzutów. Zarzuty te dotyczyły przede wszystkim braku legitymacji czynnej powódki w niniejszym postępowaniu. W ocenie pozwanym Centrum (...) Sp. z o.o. nigdy skutecznie nie nabyło od Banku wierzytelności, albowiem nigdy nie nastąpił wpis tego podmiotu jako wierzyciela hipotecznego do ksiąg wieczystych. Ponadto pozwani podnieśli też, że brak jest wpisu powoda jako wierzyciela hipotecznego w księgach wieczystych nieruchomości. Powodowie podali także, że w aktach sprawy nie ma dowodów na to, że cena za nabywane wierzytelności została w całości uiszczona, a także brak jest zgody pozwanej M. T. (2)

Wyrokiem z dnia 28 listopada 2018 r. - sprostowanym postanowieniem z dnia 11 grudnia 2018 r. - Sąd Okręgowy w Poznaniu:

1) zasądził od pozwanym solidarnie na rzecz powódki kwotę 346.975,59 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 27.07.2014 r. do dnia zapłaty z zastrzeżeniem prawa pozwanym do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do wartości hipotek ustanowionych na nieruchomościach dla których prowadzone są księgi wieczyste (...);

2) zasądził od pozwanym solidarnie na rzecz kwotę 28.649 zł (sygn. akt IC 1308/17).

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło w oparciu o następujące ustalenia faktyczne.

W dniu(...) pozwany M. T. (3) zawarł z Bankiem (...) S.A. z siedzibą we W. umowę kredytową nr (...) o kredyt obrotowy oraz umowę kredytową nr (...) o kredyt w rachunku bieżącym. Umowy zostały zawarte za zgodą małżonki pozwanego, M. T. (2), a wierzytelności wynikające z tych umów zostały zabezpieczone:

1) dwiema hipotekami kaucyjnym w kwocie 55.800 zł oraz 100.000 zł ustanowionymi na nieruchomości stanowiącej własność pozwanych na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej położonej w P., gmina S., o powierzchni 0,7456 ha dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...);

2) dwiema hipotekami kaucyjnym w kwocie 76.350 zł oraz 400.000 zł ustanowionymi na nieruchomości stanowiącej własność pozwanych na prawach wspólności majątkowej małżeńskiej położonej w J., gmina S., o powierzchni 0,1221 ha dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...);

3) umową poręczenia zawartą pomiędzy Bankiem a M. T. (4) oraz umową poręczenia zawartą między Bankiem a Przedsiębiorstwem Budowlanym (...) Sp. z o.o. w P..

Z uwagi na nieregulowanie przez pozwanego zobowiązań wynikających z w/w umów kredytowych, Bank (...) S.A wypowiedział umowy kredytowe i wystawił w dniu(...). Bankowy (...) (...) (...), z którego wynikało, że na dzień sporządzenia tytułu M. T. (1), M. T. (2) oraz Przedsiębiorstwo Budowlane (...) Sp. z o.o. w P. posiadają solidarne, wymagalne zadłużenie, które wynosi:

1) z tytułu umowy o kredyt nr (...) (...) (...)– (...) z dnia (...) r. 148.670,79 zł, a w tym:

a) kapitał – 140.517,63 zł;

b) odsetki umowne za okres od dnia 1 lipca 2005 r. do dnia 31 lipca 2005 r. z terminem płatności w dniu 1 sierpnia 2005 r. – 808,95 zł;

c) odsetki umowne za okres od dnia 1 sierpnia 2005 r. do dnia 31 sierpnia 2005 r. z terminem płatności w dniu 31 sierpnia 2005 r. – 631,61 zł;

d) odsetki umowne za okres od dnia 1 września 2005 r. do dnia 30 września 2005 r. z terminem płatności w dniu 30 września 2005 r. – 536,75 zł;

e) odsetki umowne za okres od 1 października 2005 r. do 27 października 2005 r. z terminem płatności w dniu 27 października 2005 r. – 230,26 zł;

f) odsetki karne naliczone do dnia wypowiedzenia umowy za okres od dnia 22 lipca 2005 r. do dnia 27 października 2005 r. – 2.184,13 zł;

g) odsetki karne naliczone po wypowiedzeniu umowy od dnia 28 października 2005 r. do dnia 5 grudnia 2005 r. – 1.801,70 zł;

h) należne koszty i prowizje – 1.959,76 zł;

2) z tytułu umowy o kredyt nr (...) (...) (...) (...)

z dnia (...)r. 343.698,31 zł, a w tym:

a) kapitał – 329 893,24 zł;

b) odsetki umowne za okres od dnia 30 czerwca 2005 r. do dnia 31 lipca 2005 r. z terminem płatności w dniu 1 sierpnia 2005 r. – 1.821,01 zł;

c) odsetki umowne za okres od dnia 1 sierpnia 2005 r. do dnia 30 sierpnia 2005 r. z terminem płatności w dniu 31 sierpnia 2005 r. – 1.486,94 zł;

d) odsetki umowne za okres od dnia 31 sierpnia 2005 roku do dnia 29 września 2005 roku z terminem płatności w dniu 30 września 2005 r. – 1.343,42 zł;

e) odsetki umowne za okres od dnia 30 września 2005 r. do dnia 27 października 2005 roku z terminem płatności w dniu 28 października 2005 r. – 1.107,70 zł;

f) odsetki karne naliczone do dnia wypowiedzenia umowy, tj. za okres od dnia 22 lipca 2005 r. do dnia 27 października 2005 r. – 3.816,41 zł;

g) odsetki karne naliczone po wypowiedzeniu umowy, tj. od dnia 28 października 2005 r. do dnia 5 grudnia 2005 r. – 4.229,86 zł.

W Bankowym(...) wskazano ponadto, że od zadłużenia w kwocie 490 409,34 zł od dnia wystawienia tytułu egzekucyjnego do dnia zapłaty naliczane są odsetki za opóźnienie w wysokości ustawowej.

Postanowieniem z dnia 27 marca 2006 r., wydanym do sygn. akt: XVII Co 15 444/05 Sąd Rejonowy w Poznaniu nadał klauzulę wykonalności Bankowemu (...) numer (...) (...) (...) z dnia (...) co do obowiązku zapłaty przez dłużników: dłużnika głównego M. T. (1) oraz poręczycieli M. T. (2) i Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) Sp. z o. o. w P. solidarnie na rzecz wierzyciela Banku (...) S.A. we W. z tytułu udzielenia kredytu umową nr (...) z dnia (...). kwoty 148.670,79 zł, a z tytułu udzielenia kredytu umową nr (...) z dnia (...) kwoty 343.698,31 zł z dalszymi odsetkami ustawowymi od kwoty 490.409,34 zł od dnia (...) do dnia zapłaty, z tym ograniczeniem, że całość wyegzekwowanej na podstawie tytułu kwoty nie może przekroczyć w stosunku do dłużników M. T. (1) i M. T. (2) – z tytułu umowy numer (...) z dnia (...). kwoty 340 000 zł, a z tytułu umowy nr (...) z dnia (...). kwoty 800.000 zł, natomiast w stosunku do dłużnika Przedsiębiorstwa Budowlanego (...) Sp. z o.o. w P. z tytułu obu wskazanych wyżej umów kwoty 1 140 000 zł.

Na podstawie umowy sprzedaży wierzytelności zawartej w dniu (...) r. Bank (...) S.A. we W. zbył na rzecz Centrum (...) Sp. z o.o. w G. wierzytelność przysługującą mu wobec M. T. (1) z tytułu umowy o kredyt obrotowy w wysokości 343.698,31 zł oraz z tytułu umowy o kredyt w rachunku bieżącym w wysokości 146.711,03 zł. W umowie zaznaczono, że wierzytelności przenoszone są z wszelkimi prawami z nimi związanymi, w szczególności z roszczeniami o zaległe odsetki, z prawem do naliczania odsetek i innymi należnościami ubocznymi oraz kosztami i prowizjami i innymi należnościami, do których zapłaty na rzecz zbywcy dłużnik jest zobowiązany. Ponadto strony oświadczyły, że z wierzytelnościami przeniesieniu ulegają również ustanowione do tych wierzytelności zabezpieczenia, w tym w szczególności hipoteki. Centrum (...) Sp. z o.o. nie zostało wpisane jako wierzyciel hipoteczny w Działach IV ksiąg wieczystych nr (...). Centrum (...) Sp. z o.o. w G. zawarło w dniu (...)r. z pozwanym M. T. (1) ugodę wraz z umową dotyczącą zwolnienia z długu. Wierzyciel w umowie oświadczył, że posiada wobec dłużnika wierzytelność wynikającą z umowy kredytowej nr (...) z dnia (...). w kwocie 429.571,10 zł oraz wierzytelność wynikającą z umowy kredytowej nr (...) w kwocie 186.366,68 zł, a dłużnik uznał ten dług i wyraził wolę jego spłaty na warunkach wskazanych w ugodzie. W ugodzie M. T. (1) zobowiązał się, tytułem spłaty wierzytelności, zapłacić na rzecz wierzyciela kwotę 330.000 zł w dwóch ratach, płatnych: pierwsza w kwocie 30 000 zł do dnia 10 marca 2008 r., druga w kwocie 300.000 zł do dnia 10 czerwca 2008 roku (ostatecznie termin został przedłużony do dnia 15 września 2008 r.). Pod warunkiem zapłaty przez dłużnika wierzytelności w sposób wskazany w ugodzie wierzyciel zobowiązał się zwolnić dłużnika z pozostałej części długu łącznie z odsetkami i wszelkimi kosztami.

Pozwany nie wywiązał się z warunków ugody. W dniu 30 czerwca 2008 r. Centrum (...) Sp. z o.o. w G. zawarło umowę o przelew wierzytelności z Centrum (...) Sp. z o.o. w G., na mocy której zbyło na rzecz w/w podmiotu wierzytelności wynikające z:

1) umowy nr (...) z dnia (...)r. zawartej pomiędzy Bankiem (...) S.A. a M. T. (1) w kwocie 442.856 zł (343.698,31 zł tytułem kapitału, 21.189,96 zł tytułem odsetek, 77.967,73 zł tytułem odsetek wykupionych);

2) umowy nr (...) z dnia (...)r. zawartej pomiędzy Bankiem (...) S.A. a M. T. (1) w kwocie 159.037,47 zł (146 711,03 zł tytułem kapitału, 9.045,14 zł tytułem odsetek, 3.281,30 zł tytułem odsetek wykupionych).

W umowie zaznaczono, że wierzytelności przenoszone są z wszelkimi prawami z nimi związanymi, w szczególności z roszczeniami o zaległe odsetki, z prawem do naliczania odsetek i innymi należnościami ubocznymi oraz kosztami i prowizjami i innymi należnościami, do których zapłaty na rzecz zbywcy dłużnik jest zobowiązany.

Centrum (...) Sp. z o.o. w G. zostało wpisane jako wierzyciel hipotecznych w Działach IV ksiąg wieczystych nr (...).

W dniu 12 marca 2012 r. nastąpiło połączenie (...) Sp. z o.o. w G. ze spółką Centrum (...) Sp. z o.o. w G. w trybie art. 492 § 2 pkt 1 k.s.h. przez przeniesienie całości majątku spółki przejmowanej na powodową spółkę.

Nieruchomość położona w P., gmina S., o powierzchni 0,7456 ha dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...) została sprzedana w toku postępowania egzekucyjnego na rzecz M. Ż. i P. Ż.. Przesądzenie własności nastąpiło na mocy postanowienia Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 28 kwietnia 2014 r., sygn. akt: II Co 132/08). Z kolei nieruchomość położona w J., gmina S., o powierzchni 0,1221 ha dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy Poznań – Stare Miasto w P. prowadzi księgę wieczystą nr (...) została sprzedana w toku postępowania egzekucyjnego na rzecz M. F.. Przesądzenie własności nastąpiło postanowieniem Sądu Rejonowego Poznań – Nowe Miasto i Wilda w Poznaniu z dnia 6 czerwca 2014 r. (sygn. akt II Co 132/08).

Dotychczas nie zostały sporządzone plany podziałów sum uzyskanych z egzekucji w/w nieruchomości.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli pozwani. Pozwana M. T. (2) zaskarżając wyrok w całości wniosła o jego zmianę i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania apelacyjnego, a na wypadek oddalenia apelacji o przyznanie od Skarbu Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym, gdyż nie została ona opłacona w całości ani w części.

Zaskarżonemu wyrokowi skarżąca zarzuciła:

1) naruszenie art. 3 u.k.w.h. „poprzez jego błędną interpretację, polegającą na przyjęciu że domniemanie wynikające z wpisania hipoteki w księdze wieczystej, obejmuje nie tylko fakt, że hipoteka została wpisana zgodnie z prawem, ale że domniemanie to miałyby obejmować również istnienie wierzytelności zabezpieczanej hipoteką oraz przysługiwanie tej wierzytelności osobie wpisanej jako uprawniony z hipoteki (...)”;

2) naruszenie art. 79 u.k.w.h. „poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji, gdy powinien być zastosowany, gdyż wpisanie powódki do księgi wieczystej (jako pierwszego nabywcy wierzytelności od Banku (...) S.A.) stanowiło prawny warunek skutecznego nabycia wierzytelności dochodzonych obecnie przez powódkę”;

3) naruszenie art. 89 k.c. „poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji, gdy powinien być zastosowany, gdyż przelew wierzytelności od Banku (...) S.A. na rzecz powódki był jedynie przelewem warunkowym, więc skuteczność nabycia tych wierzytelności przez powódkę była uzależniona od ziszczenia się dwóch niezależnych warunków zawieszających tj. (i) wpisania powódki do księgi wieczystej oraz (ii) zapłaty przez powódkę całości ceny za nabywane wierzytelności”;

4) naruszenie art. 95 ust. 5 w zw. z art. 95 ust. 4 prawa bankowego „poprzez ich niezastosowanie, w sytuacji, gdy powinny być zastosowane, gdyż zgodnie z tymi przepisami skuteczne nabycie wierzytelności hipotecznej wymaga pisemnej zgody dłużnika (...)”;

5) naruszenie art. 3 w zw. z art. 10 u.k.w.h. „poprzez ich błędną interpretację polegającą na przyjęciu, że zakwestionowanie prawidłowości wpisu hipoteki w księdze wieczystej możliwe jest jedynie w trybie odrębnego powództwa (...)”;

6) naruszenie art. 77 zd. drugie u.k.w.h. „poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia dochodzonego w pozwie, przynajmniej w zakresie dotyczącym odsetek za opóźnienie”;

7) błąd w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że powódka skutecznie nabyła wierzytelność wobec pozwanych, w sytuacji gdy z niespornego stanu faktycznego ustalonego w niniejszej sprawie wynika, że nie spełniło się co najmniej kilka warunków nabycia przez powódkę wierzytelności od Banku (...)

(...) S.A., a mianowicie:

1) „powódka nigdy nie została wpisana do księgi wieczystej jako wierzyciel hipoteczny choć powinna być wpisana jako pierwszy nabywca tych wierzytelności od Banku (...) S.A. (...)”,

2) pozwana M. T. (2) nigdy nie wyraziła pisemnej zgody na zbycie wierzytelności na rzecz powódki;

3) powódka nie wykazała, aby ziszczył się warunek nabycia przez nią dochodzonych wierzytelności, polegający na zapłacie przez powódkę całości ceny na rzecz Banku (...) S.A.

Ponadto, z ostrożności procesowej - na wypadek gdyby Sąd odwoławczy uznał, że powództwo jest uzasadnione co do zasady i roszczenie zgłoszone w pozwie przysługuje powódce skarżąca podniosła:

1) zarzut nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.) poprzez niezbadanie materialnej (istotnej) podstawy żądania pozwu, a mianowicie, z której z dwóch umów kredytowych, na które powołuje się powódka, wynikają zaległości pozwanych,

2) zarzut naruszenia art. 319 k.p.c. poprzez błędne ograniczenie odpowiedzialności pozwanych, polegające na ograniczeniu tej odpowiedzialności jedynie kwotowo: „do wartości hipotek”, podczas gdy ograniczenie odpowiedzialności pozwanych powinno dotyczyć nie tylko kwoty, ale także konkretnej masy majątkowej, z której może zaspokoić się powódka.

Z koli pozwany działający przez kuratora zaskarżając wyrok sąd I instancji w całości podniósł następujące zarzuty odwoławcze:

1) naruszenie art. 3 k.p.c. w zw. z 6 k.c. poprzez, m.in.:

a. „przyjęcie za udowodnione m.in. istnienie i wysokość wierzytelności, a także status i uprawnienia powoda w deklarowanym postępowaniu egzekucyjnym (...)”,

b. przypisanie stronie pozwanej ciężaru dowodu w zakresie, którym winien być obciążony powód,

2) naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego, w szczególności uznanie za wykazane i udowodnione okoliczności dot. istnienia i wysokości wierzytelności, statusu powoda w deklarowanym postępowaniu egzekucyjnym,

3) naruszenie art. 187 § pkt. 1 k.p.c. poprzez przyjęcie, że żądanie zostało określone prawidłowo, w sposób umożliwiający jego uwzględnienie,

4) naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. „poprzez wyrokowanie na podstawie okoliczności nieaktualnych na dzień zamknięcia rozprawy, w szczególności na podstawie treści hipotek wygasłych w 2014 r.”

5) naruszenie art. 1036 k.p.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niesłuszne przyjęcie, że powód ma status osoby, która przed zajęciem nieruchomości nabyła na niej prawa stwierdzone w opisie i oszacowaniu,

6) naruszenie art. 1000 § 1 k.p.c. „poprzez nieuwzględnienie wygaśnięcia hipotek w 2014 r. (...)”,

7) naruszenie art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i obciążenie pozwanego ad. 1 kosztami postępowania

8) naruszenie art. 3 ust. ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zw. z art. 10 ust. 1, a także art 79 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 tej ustawy - poprzez przyjęcie, iż w niniejszym postępowaniu niemożliwe jest kwestionowanie skuteczności nabycia wierzytelności przez powoda,

10) naruszenie art. 509 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 79 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece poprzez uznanie, że nabycie dochodzonej wierzytelności przez powoda było skuteczne,

11) naruszenie art. 117 § 1 i 2 w zw. z art. 118 k.c. poprzez nieuwzględnienie podniesionego zarzutu przedawnienia roszczenia

12) naruszenie art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece poprzez niewłaściwe uznanie, że przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie ma dla powoda znaczenia w zakresie uprawnienia do zaspokojenia się z nieruchomości obciążonej.

W oparciu o powyższe zarzuty skarżący wniósł o:

1) zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i obciążenie kosztami postępowania w całości powoda, a ewentualnie, na wypadek nieuwzględnienia apelacji

2) zmianę wyroku w punkcie 2 poprzez jego zmianę i odstąpienie od obciążania pozwanego ad. 1 kosztami postępowania przed Sądem I instancji oraz

3) z ostrożności, w razie nieuwzględnienia niniejszej apelacji, o nieobciążanie pozwanego ad. 1 kosztami postępowania przed Sądem II instancji,

4) przyznanie kuratorowi pozwanego ad. 1 nieznanego z miejsca pobytu wynagrodzenia, w wysokości nie niższej niż przysługującego pełnomocnikowi ustanowionemu z urzędu, z uwzględnieniem okoliczności, że kurator jest płatnikiem podatku VAT.

Powodowa spółka wniosła o oddalenie obu apelacji i zasądzenie na jej rzecz od pozwanych solidarnie zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu zważył, co następuje.

Apelacje nie były zasadne. Sąd odwoławczy podziela ustalenia faktyczne sądu I instancji i tym samym przyjmuje je za własne. Na aprobatę zasługiwały też zapatrywania prawne tego sądu. Wypada zatem w tym miejscu odnieść się do zarzutów apelacji pozwanych.

Co do zarzutów odwoławczych podniesionych w apelacji pozwanej M. T. (2).

Nie był zasadny zarzut naruszenia art. 3 u.k.w.h. Zgodnie z art. 3 ust. 1 domniemywa się, że prawo jawne z księgi wieczystej jest wpisane zgodnie z rzeczywistym stanem prawnym.

Konsekwencją obowiązywania art. 3 ust. 1 jest to, że nikt nie może żądać od osoby, której prawo ujawniono w księdze wieczystej, aby swoje prawo lub jego treść wykazywała za pomocą dalszych dowodów. Z powyższego przepisu należy przede wszystkim wywodzić domniemanie dotyczące istnienia prawa. Jeżeli w księdze wieczystej wpisano określone prawo podmiotowe, domniemywa się, że prawo to istnieje. Dopóki nie zostanie hipoteka wykreślona, dopóty należy przyjmować, że hipoteka istnieje.

Nie był trafny zarzut naruszenia art. 79 u.k.w.h. W myśl ust. 1 powołanego przepisu „W razie przelewu wierzytelności hipotecznej na nabywcę przechodzi także hipoteka, chyba że ustawa stanowi inaczej. Do przelewu wierzytelności hipotecznej niezbędny jest wpis w księdze wieczystej.” Autor apelacji upatrywał naruszenie wymienionego przepisu – jak się wydaje – w tym, że pierwszy cesjonariusz jakim było Centrum (...) sp. z o.o. nie została wpisana do księgi

wieczystej nieruchomości jako wierzyciel hipoteczny. W pis ten nastąpił dopiero na rzecz drugiego cesjonariusza, a mianowicie Centrum (...) sp. z o.o. (k 44-54). Z ust 2 art. 79 ustawy o księgach wieczystych i hipotece wynika, że hipoteka nie może być przeniesiona bez wierzytelności, którą zabezpiecza. Wspomniane cesje obejmowały także hipoteki. Dla bytu hipoteki ma oczywiście znaczenie to, że wpis tej hipoteki ostatecznie nastąpił. W konsekwencji wpis hipoteki na kolejnego cesjonariusza powodował, że na kolejnego nabywcy nieruchomości przechodziła wierzytelność hipoteczna. Nie sposób podzielić zapatrywanie apelującej, że wpis wierzytelności hipotecznej na rzecz Centrum (...) sp. z o.o. był bez znaczenia dla bytu przedmiotowego roszczenia, skoro takiego wpisu nie było wcześniej (na rzecz Centrum (...) sp. z o.o.).

Nie był trafny zarzut naruszenia art. 89 k.c. „poprzez jego niezastosowanie”. Przywołany przepis zawiera definicję warunku. Zdaniem skarżącej przelew „od Banku (...) S.A. na rzecz powódki był jedynie przelewem warunkowym, więc skuteczność nabycia tych wierzytelności przez powódkę była uzależniona od ziszczenia się dwóch niezależnych warunków zawieszających, tj. wpisanie powódki do księgi wieczystej oraz zapłaty przez powódkę całości ceny za nabywane wierzytelności. Pomijając to, że powodowa spółka nabyła wierzytelność hipoteczną w drodze sukcesji generalnej z uwagi na połączenie się spółek, to zauważyć trzeba, iż ostatecznie wpis wierzytelności hipotecznej nastąpił do księgi wieczystej. Domniemywać zatem trzeba, że sąd wieczystoksięgowy skuteczność ustanowienia hipotek badał także pod kątem prawidłowości ich ustanowienia.

Nie można podzielić trafności zarzutu naruszenia art. 95 ust. 5 w zw. z art. 95 ust. 4 prawa bankowego „poprzez ich niezastosowanie, w sytuacji, gdy powinny być zastosowane, gdyż zgodnie z tymi przepisami skuteczne nabycie wierzytelności hipotecznej wymaga pisemnej zgody dłużnika. Skoro sąd wieczystoksięgowy dokonał wpisu hipoteki, należy przyjąć, że kwestie formalne ustanowienia hipoteki były badane, w tym oświadczenie właściciela nieruchomości w zakresie zgody na ustanowienie hipoteki. Marginalnie tylko można zauważyć, że późniejsza cesja wierzytelności dokonywana była już pomiędzy podmiotami nie będącymi bankami, a zatem prawo bankowe nie miało do nich zastosowania.

Nie mógł odnieść zamierzonego skutku prawnego zarzut naruszenia art. 3 w zw. z art. 10 u.k.w.h. „poprzez ich błędną interpretację polegającą na przyjęciu, że zakwestionowanie prawidłowości wpisu hipoteki w księdze wieczystej możliwe jest jedynie w trybie odrębnego powództwa (...)”. Art. 3 ustawy o księgach wieczystych i hipotece określa domniemanie zgodności prawa jawnego z księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Domniemanie to jest wzruszalne. Sąd Najwyższy wyjaśnił, że do usunięcia niezgodności wpisu konstytutywnego z rzeczywistym stanem prawnym nie jest wystarczające obalenie jego podstawy materialno-prawnej, natomiast jest konieczne obalenie wpisu, co może nastąpić wyłącznie w procesie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (zob. też uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2011 r., III CZP 123/10, OSNC 2011, nr 9, poz. 96; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2011 r., II CSK 104/11, nie publ.). Wspomnieć można i to, że skarżąca nie przedstawiła na tą okoliczność żadnych dowodów.

Co do zarzutu naruszenia art. 77 zd. drugie u.k.w.h. „poprzez jego niezastosowanie, a w konsekwencji nieuwzględnienie zarzutu przedawnienia roszczenia dochodzonego w pozwie, przynajmniej w zakresie dotyczącym odsetek za opóźnienie”. Z art. 77 ustawy wynika, że „Przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnień wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Przepisu tego nie stosuje się do roszczeń o świadczenia uboczne.” Wprowadzona z dniem 20 lutego 2011 r. zmiana art. 77 polegała na wyłączeniu skutków przedawnienia odnośnie do roszczeń o świadczenia uboczne, bowiem przed tym dniem skutki te nie rozciągały się tylko na odsetki, których po upływie terminu przedawnienia wierzyciel hipoteczny nie mógł przymusowo uzyskać. Zmiana ta jest konsekwencją zmiany art. 69 u.k.w.h., według którego hipoteka zabezpiecza mieszczące się w sumie hipoteki roszczenia o odsetki oraz o przyznane koszty postępowania, a także inne roszczenia o świadczenia uboczne, jeżeli zostały wymienione w dokumencie stanowiącym podstawę wpisu hipoteki do księgi wieczystej.

Odnośnie odsetek ustawowych od żądanej wierzytelności zabezpieczonej hipoteką wskazać należy, że powódka dochodziła świadczeń ubocznych za okres od dnia 27 lipca 2014 r. do dnia zapłaty – jak trafnie zauważył sąd I instancji -

a więc za niespełna trzy lata poprzedzające wytoczenie powództwa o zapłatę. Skoro termin przedawnienia roszczenia o świadczenia okresowe jakimi są m.in. odsetki zgodnie z art. 118 k.c. wynosi trzy lata – do przedawnienia dochodzonego roszczenia nie doszło.

Nie był trafny zarzut błędu w ustaleniach faktycznych polegający na przyjęciu, że powódka skutecznie nabyła wierzytelność wobec pozwanych. Na wstępie wypada zauważyć, że zarzut błędu w ustaleniach faktycznych nie stanowi odrębnego zarzutu apelacji, bowiem „błąd w ustaleniach faktycznych” nie jest błędem samym w sobie, ale zawsze jest wynikiem naruszenia przez sąd jakiegoś innego przepisu normującego postępowanie dowodowe. Najczęściej jest on wynikiem naruszenia dyrektyw oceny materiału dowodowego, czyli wynikiem naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. Najpierw bowiem sąd narusza jakiś przepis o postępowaniu dowodowym i potem w następstwie tego naruszenie błędnie ustala stan faktyczny. Tymczasem skarżąca nawet nie wskazała w apelacji o jakie to uchybienia w zakresie postępowania dowodowego chodzi.

Skarżąca wskazywała jedynie, że powodowa spółka nigdy nie nabyła dochodzonego roszczenia, albowiem brak jest wpisu powódki do księgi wieczystej. W związku z tym trzeba zauważyć, że wpis zmiany wierzyciela hipotecznego w księdze wieczystej w razie sukcesji uniwersalnej na skutek połączenia spółek przez przejęcie (co miało miejsce w niniejszej sprawie), nie ma charakteru prawotwórczego, skoro skutek w postaci przejścia wszelkich praw następuje z mocy samego prawa. Artykuł 494 § 3 k.s.h. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 79 ust. 1 zd. 2 u.k.w.h. Zauważenia wymaga i to, że art. 494 § 3 k.s.h. stanowi o „ujawnieniu” przejścia praw ujawnionych w księgach wieczystych, a nie o wpisie, jak przy przejściu wierzytelności w następstwie sukcesji singularnej (art. 79 ust. 1 zd. 2 u.k.w.h.). W konsekwencji, pomimo braku ujawnienia sukcesji generalnej powodowej spółki w księdze wieczystej, w której wpisane jest sporne obciążenie hipoteczne, doszło do przejścia tego zabezpieczenia hipotecznego z Centrum (...) sp. z o.o.

Skarżąca wskazywała też, że nie ziszczyły się umowne warunki nabycia wierzytelności oraz, że brak było zgody pozwanej na nabycie wierzytelności „przez powódkę”. Jak już wspomniano sąd wieczystoksięgowy dokonał wpisu hipoteki kaucyjnych i wpisy te są prawomocne. Należy zatem domniemywać, że wpisów tych dokonano zgodnie z prawem.

Chybione okazały się także zarzuty odwoławcze podniesione „z ostrożności procesowej”

Niesposób podzielić trafności zarzutu nierozpoznania przez Sąd I instancji istoty sprawy (art. 386 § 4 k.p.c.) „poprzez niezbadanie materialnej (istotnej) podstawy żądania pozwu” i to tym bardziej, że zarzut ten nie został bliżej uzasadniony.

Chybiony był również zarzut naruszenia art. 319 k.p.c. Zgodnie z tym przepisem, jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powołania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. Przepis ten nie określa wprost formuły, zgodnie z którą sąd winien zredagować wskazane zastrzeżenie. Nie ma jednak wątpliwości, że powinna ona oddawać charakter materialnoprawnego ograniczenia odpowiedzialności, stanowiącego w okolicznościach sprawy podstawę zamieszczenia w wyroku wzmianki o ograniczonej odpowiedzialności pozwanego (por. wyrok SN z 11 października 2019 r., V CSK 287/2018, LEX nr 2750235).

Marginalnie dodać można, że kwestii tych pozwana nie podnosiła w odpowiedzi na pozew.

Co do apelacji kuratora działającego za pozwanego. Nie był trafny zarzut naruszenia art. 3 k.p.c. w zw. z 6 k.c. przez „przyjęcie za udowodnione m.in. istnienie i wysokość wierzytelności, a także status i uprawnienia powoda w deklarowanym postępowaniu egzekucyjnym (...)” oraz poprzez „przypisanie stronie pozwanej ciężaru dowodu w zakresie, którym winien być obciążony powód”. Niewątpliwie w drodze sukcesji generalnej wynikającej z przejścia innej spółki kapitałowej, powódka nabyła roszczenia dochodzone pozwem. Wysokość roszczenia wynikała wprost z wysokości hipotek ujawnionych w księdze wieczystej nieruchomości. Co do „statusu” powódki w postępowaniu egzekucyjnym. Wierzyciel, który przed zajęciem nieruchomości uzyskał hipotekę, stwierdzoną w opisie i oszacowania,

ale w chwili podziału nie legitymuje się tytułem wykonawczym, uczestniczy w podziale sumy uzyskanej z egzekucji z nieruchomości bez potrzeby zgłoszenia i udowodnienia wiarygodności zabezpieczonej tą hipoteką. Przypadającą mu należność pozostawia się na rachunku depozytowym (art. 1036 k.p.c., uchwała SN z 30 stycznia 2008 r., III CZP 134/07).

Chybiony okazał się zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłową ocenę materiału dowodowego, w szczególności uznanie za wykazane i udowodnione okoliczności dotyczące istnienia i wysokości wiarygodności, statusu powoda w deklarowanym postępowaniu egzekucyjnym. Zauważyć trzeba, że zgodnie z zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażoną w przywołanym wyżej przepisie, sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie „wszechstronnego rozważenia zebranego materiału”, a zatem, jak podkreśla się w orzecznictwie, z uwzględnieniem wszystkich dowodów przeprowadzonych w postępowaniu, jak również wszelkich okoliczności towarzyszących przeprowadzaniu poszczególnych dowodów i mających znaczenie dla oceny ich mocy i wiarygodności. Tak rozumianej zasady swobodnej oceny dowodów sąd I instancji nie naruszył. Powodowa spółka wykazała tak istnienie roszczenia jak i jego wysokość, co wynikało z umowy kredytowej zawartej w dniu (...) między pozwanym M. T. (1) a Bankiem (...) S.A. we W., zabezpieczonej hipotekami kaucyjnymi. Umowę tę Bank następnie wypowiedział i wystawił w dniu (...) Bankowy (...) (...) Istnienie długu wynikało dodatkowo z ugody zawartej między M. T. (1) a Bankiem, w której ten pierwszy zobowiązał się, tytułem spłaty wiarygodności, zapłacić na rzecz wierzyciela kwotę 330.000 zł w dwóch ratach, płatnych: pierwsza w kwocie 30.000 zł do dnia 10 marca 2008 r., druga w kwocie 300.000 zł do dnia 10 czerwca 2008 r. (termin ten został potem przedłużony do dnia 15 września 2008 r.). Na temat statusu powódki w postępowaniu egzekucyjnym mowa była już wcześniej. Wspomnieć wypada jednak, że wiarygodność zaliczana na poczet ceny może być również stwierdzona w sposób oznaczony w art. 1036 k.p.c., a zatem takim dokumentem, jaki uprawnia do uczestniczenia w planie podziału sumy uzyskanej z egzekucji.

Z art. 1036 § 1 k.p.c. wynika m. in., że w podziale oprócz wierzyciela egzekwującego uczestniczą osoby, które przed zajęciem nieruchomości nabyły na niej prawa stwierdzone w opisie i oszacowaniu lub zgłoszone i udowodnione najpóźniej w dniu uprawomocnienia się postanowienia o przybiciu. W toku postępowania egzekucyjnego prowadzonego z nieruchomości pozwanego M. T. (1) (Km 2064/05) z wniosku wierzyciela (...) Składy Budowlane sp. z o.o. w T., powodowa spółka (...) zgłosiła swoje wiarygodności. W dniu 11 lipca 2017 r. powódka wniosła o przyłączenie się do egzekucji jako wierzyciel hipoteczny. W odpowiedzi na ten wniosek powódka została wezwana do jego uzupełnienia poprzez przedłożenie tytułu wykonawczego. Postanowieniem komornika z 9 października 2017 r. wniosek został oddalony. Wcześniej jednak powódka została wezwana do przedłożenia tytułu wykonawczego (informacja komornika z 6 lutego 2020 r. - k. 386).

Dodany dnia 20 lutego 2011 r. § 2 do art. 1036 k.p.c. ma zatem zastosowanie w postępowaniach, które zostały wszczęte od tego dnia. W postępowaniach wszczętych przed tą datą tylko wierzyciele, którzy przed zajęciem nieruchomości uzyskali na niej hipotekę kaucyjną dla uzyskania wypłaty sumy przyznanej im w planie podziału, musieli uzyskać tytuł wykonawczy (por. uchwała SN z dnia 30 stycznia 2008 r., III CZP 134/07, OSNC 2009, nr 1, poz. 8). W postępowaniach wszczętych po wskazanej dacie każdy wierzyciel hipoteczny dla wypłaty przyznanej mu kwoty musi przedstawić tytuł wykonawczy. Wcześniejsze brzmienie przepisu nadała ustawa z dnia 26 czerwca 2009 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 131, poz. 1075). Znowelizowane przepisy weszły w życie dnia 20 lutego 2011 r. Zasadnicza zmiana polegała na objęciu dotychczasowej treści przepisu § 1 i dodaniu § 2. Oznacza to, że osoba, która uczestniczy w planie podziału jako wierzyciel hipoteczny, przez to, że hipoteka wpisana na jej rzecz do księgi wieczystej lub przez złożenie do zbioru dokumentów (art. 123 u.k.w.h.) została stwierdzona protokołem opisu i oszacowania zbytej egzekucyjnie nieruchomości, nie otrzyma do wypłaty sumy przyznanej jej w planie podziału, jeżeli nie przedstawi tytułu wykonawczego stanowiącego podstawę takiej wypłaty. Przepis ten w brzmieniu nadanym przez ustawę z dnia 26 czerwca 2009 r. nie ma zastosowania do sporządzenia planu podziału w sprawach, które zostały wszczęte przed dniem 20 lutego 2011 r., a to zgodnie z art. 13 ust. 1 tej ustawy.

Wbrew zarzutowi naruszenia art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c., żądanie w przedmiotowej sprawie zostało określone prawidłowo, w sposób umożliwiający jego uwzględnienie. Dodać można, że powodowa spółka domagała się jedynie części roszczenia z ogólnej kwoty 490 409,34 zł.

Nie był zasadny zarzut naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. „poprzez wyrokowanie na podstawie okoliczności nieaktualnych na dzień zamknięcia rozprawy, w szczególności na podstawie treści hipotek wygasłych w 2014 r.” W przepisach art. 1000 § 1, art. 1003 § 2, art. 1024 § 1 pkt 5 i art. 1025 § 1 pkt 5 k.p.c., gdy mowa w nich o „wygaśnięciu wszelkich praw ciężących na nieruchomości” (art. 1000 § 1), o „wykreśleniu wszystkich hipotek obciążających nieruchomość” (art. 1003 § 2), o „prawach ujawnionych przez wpis w księdze wieczystej” (art. 1024 § 1 pkt 5) i o „należnościach zabezpieczonych hipoteką” (art. 1025 § 1 pkt 5) - chodzi o hipoteki już wpisane do księgi wieczystej, a więc ujawnione w niej do chwili uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności. Tylko bowiem wierzyciele takich hipotek mogą powołać się na istniejącą hipotekę i brać udział w postępowaniu egzekucyjnym z nieruchomości. Tylko hipoteka wpisana już do chwili uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasa i w jej miejsce powstaje prawo do zaspokojenia się z ceny nabycia z pierwszeństwem przewidzianym w przepisach o podziale ceny uzyskanej z egzekucji (art. 1000 § 1 oraz art. 1024 § 1 pkt 5 i art. 1025 § 1 pkt 5 k.p.c.) i tylko hipoteka wpisana do księgi wieczystej w chwili uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasa na podstawie jedynie samego tego postanowienia, jeżeli stwierdzono w nim zapłacenie przez nabywcę całej ceny gotówką (art. 1003 § 2 k.p.c.).

Z powyższych względów nie był zasadny kolejny zarzut, a mianowicie zarzut naruszenia art. 1036 k.p.c., jak i naruszenia art. 1000 § 1 k.p.c. „poprzez nieuwzględnienie wygaśnięcia hipotek w 2014 r.”

Bezasadny okazał się zarzut naruszenia art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i obciążenie pozwanego kosztami postępowania. Z treści tego przepisu wynika, że „W wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.” Zasada słuszności ujęta w treści art. 102 k.p.c. stanowi wyłom od ogólnej reguły obciążenia strony przegrywającej kosztami procesu (art. 98 § 1 k.p.c.), dlatego ustawodawca możliwość zastosowania pierwszego z wymienionych przepisów uzależnił od „wystąpienia szczególnie uzasadnionych wypadków”, a przepis ten z uwagi na swój szczególny charakter, nie może być wykładany rozszerzająco. Przyjmuje się, że art. 102 k.p.c. ma zastosowanie z uwagi na szczególne okoliczności o charakterze podmiotowym i przedmiotowym. Takich jednak pozwany nie wykazał.

Nie był trafny zarzut naruszenia art. 3 ust. ustawy o księgach wieczystych i hipotece w zw. z art. 10 ust. 1, a także art. 79 ust. 1 oraz art. 6 ust. 1 tej ustawy poprzez przyjęcie, iż w niniejszym postępowaniu niemożliwe jest kwestionowanie skuteczności nabycia wierzytelności przez powoda. Do zarzutu tak sformułowanego sąd odwoławczy odniósł się już wcześniej przy okazji omawiania zarzutów pozwanej. Nie ma więc potrzeby w tym miejscu raz jeszcze kwestii tej powtarzać. Przypomnieć jedynie można, że do usunięcia niezgodności wpisu konstytucyjnego z rzeczywistym stanem prawnym nie jest wystarczające obalenie jego podstawy materialno-prawnej, natomiast jest konieczne obalenie wpisu, co może nastąpić wyłącznie w procesie o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

Nie mógł odnieść zamierzonego skutku prawnego zarzut naruszenia art. 509 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 79 ust. 1 ustawy o księgach wieczystych i hipotece poprzez uznanie, że nabycie dochodzonej wierzytelności przez powoda było skuteczne. Przepis z art. 509 k.c. zawiera definicję przelewu. Z treści drugiego przepisu wynika, że w razie przelewu wierzytelności hipotecznej na nabywcę przechodzi także hipoteka, chyba że ustawa stanowi inaczej. Do przelewu wierzytelności hipotecznej niezbędny jest wpis w księdze wieczystej. Wprawdzie była już o tym mowa we wcześniejszych fragmentach niniejszego uzasadnienia, to jednak można raz jeszcze przypomnieć, że wpis zmiany wierzyciela hipotecznego w księdze wieczystej w razie sukcesji uniwersalnej na skutek połączenia spółek przez przejęcie (co miało miejsce w niniejszej sprawie), nie ma charakteru prawotwórczego, skoro skutek w postaci przejścia wszelkich praw następuje z mocy samego prawa. Artykuł 494 § 3 k.s.h. jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 79 ust. 1 zd. 2 u.k.w.h. Zauważenia wymaga i to, że art. 494 § 3 k.s.h. stanowi o „ujawnieniu” przejścia praw ujawnionych w księgach wieczystych, a nie o wpisie, jak przy przejściu wierzytelności w następstwie sukcesji singularnej (art. 79 ust. 1 zd. 2 u.k.w.h.).

Nie zasługiwał na uwzględnienie zarzut naruszenia art. 117 § 1 i 2 w zw. z art. 118 k.c. poprzez nieuwzględnienie podniesionego zarzutu przedawnienia roszczenia. Nie ulega wątpliwości, że w przedmiotowej sprawie przedawnieniu ulegały wierzytelności osobiste pozwanych, ale nie ulegały przedawnieniu wierzytelności hipoteczne. W myśl art. 77 u.k.w.h. przedawnienie wierzytelności zabezpieczonej hipoteką nie narusza uprawnienia wierzyciela hipotecznego do uzyskania zaspokojenia z nieruchomości obciążonej. Przepisu tego nie stosuje się do roszczeń o świadczenia uboczne. Przywołana regulacja wprowadza ogólną zasadę, że przedawnienie wierzytelności hipotecznej nie wpływa na uprawnienie wierzyciela hipotecznego dotyczącego dochodzenia zaspokojenia z przedmiotu hipoteki. Trafnie podniósł sąd I instancji, że zgodnie z art. 77 zd. 1 u.k.w.h. hipoteka pozostaje w mocy niezależnie od tego, jak długo istnieje i jest wymagalna wierzytelność zabezpieczona. W konsekwencji właścicielowi przedmiotu hipoteki nie przysługuje zarzut przedawnienia jako skuteczny środek obrony przeciwko powództwu wierzyciela hipotecznego i to niezależnie od tego czy jest jednocześnie dłużnikiem osobistym, czy tylko rzeczowym. Odpowiedzialność rzeczowa jest wyłączna, dłużnik osobisty może bronić się zarzutem przedawnienia, jeśli nie jest jednocześnie dłużnikiem rzeczowym. Jeśli nim jest, a dojdzie do przedawnienia i dłużnik zgłosi taki zarzut, to będzie odpowiadał jedynie rzeczowo, a sąd uwzględniając powództwo ograniczy zgodnie z art. 319 k.p.c. jego odpowiedzialność do obciążonej nieruchomości. Niewątpliwie przepis ten wzmacnia pozycję prawną wierzyciela hipotecznego w stosunku do właściciela nieruchomości obciążonej.

Tym samym nie był zasadny również zarzut naruszenia art. 77 ustawy o księgach wieczystych i hipotece.

Mając powyższe na uwadze, sąd odwoławczy oddalił obie apelacje na podstawie art. 385 k.p.c.).

Konsekwencją tego rozstrzygnięcia było zasądzenie od pozwanych na rzecz powoda 8.100 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (art. 98 k.p.c. § 2 ust. 7 oraz § 10 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych).

Co do zażalenia kuratora ustanowionego dla nieznanego z miejsca pobytu pozwanego na postanowienie z Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 28 listopada 2018 r. (k. 277, 281).

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy przyznał kuratorowi ustanowionemu dla pozwanego M. T. (1) – radcy prawnej M. N. - wynagrodzenie w kwocie 13.284 zł polecając wypłacić tą kwotę tymczasowo ze Skarbu Państwa, przy czym należność tą sąd nakazał uiścić pozwanemu na rzecz Skarbu państwa (Sąd Okręgowy w Poznaniu).

W uzasadnieniu sąd I instancji wskazał, że wysokość wynagrodzenia kuratora zasądził w oparciu o rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 13 listopada 2013 r. w sprawie określenia wysokości wynagrodzenia i zwrotu wydatków poniesionych przez kuratorów ustanowionych dla strony w sprawie cywilnej. Biorąc pod uwagę, że pozwany przegrał spór, sąd ten na podstawie art. 98 k.p.c. nakazał od pozwanego jako strony przegrywającej ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa koszty wynagrodzenia kuratora, które tymczasowo zostało przyznane ze środków Skarbu Państwa.

Zażalenie na powyższe postanowienie w części „nakazania pozwanemu M. T. (1) uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa – Sąd Okręgowy w Poznaniu - kwoty 13.284 zł” złożyła kurator pozwanego, która wniosła o:

- 1) uchylenie postanowienia w zaskarżonej części, ewentualnie
- 2) zmianę tego postanowienia poprzez nakazanie stronie powodowej uiszczenia na rzecz Skarbu Państwa kwoty 13.284 zł, względnie odstąpienie od obciążania pozwanego obowiązkiem uiszczenia kwoty 13.284 zł.

W ocenie skarżącej, zaskarżone rozstrzygnięcie przedwcześnie przesądzało wynik postępowania.

W ocenie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu zażalenie to zasługiwało na uwzględnienie.

Nie ulega wątpliwości, że koszty wynagrodzenia kuratora ustanowionego dla strony stanowią wydatki o których mowa w art. 5 ust 1 pkt 3 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych. Obciążenie strony tymi kosztami powinno nastąpić w orzeczeniu kończącym postępowanie i w zależności od wyniku sprawy. Ostatecznie to pozwani przegrali

postępowanie i oni to powinni zostać obciążeni kosztami sądowymi chyba, że w ocenie sądu istnieją szczególne okoliczności do zastosowania art. 102 k.p.c.

Zgodnie z art. 108¹ k.p.c. „Jeżeli w toku postępowania sąd nie orzekł o obowiązku poniesienia kosztów sądowych lub orzeczeniem nie objął całej kwoty należnej z tego tytułu, postanowienie w tym przedmiocie wydaje sąd, przed którym sprawa toczyła się w pierwszej instancji. Tak więc sąd I instancji winien kwestie wydatków związanych z udziałem kuratora pozwanego rozstrzygnąć w osobnym postanowieniu.

Z tego też względu zaskarżone postanowienie zostało częściowo uchylone (art. 386 § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 397 § 12 k.p.c.).

Piotr Górecki Małgorzata Kaźmierczak Ryszard Marchwicki

--	--	--